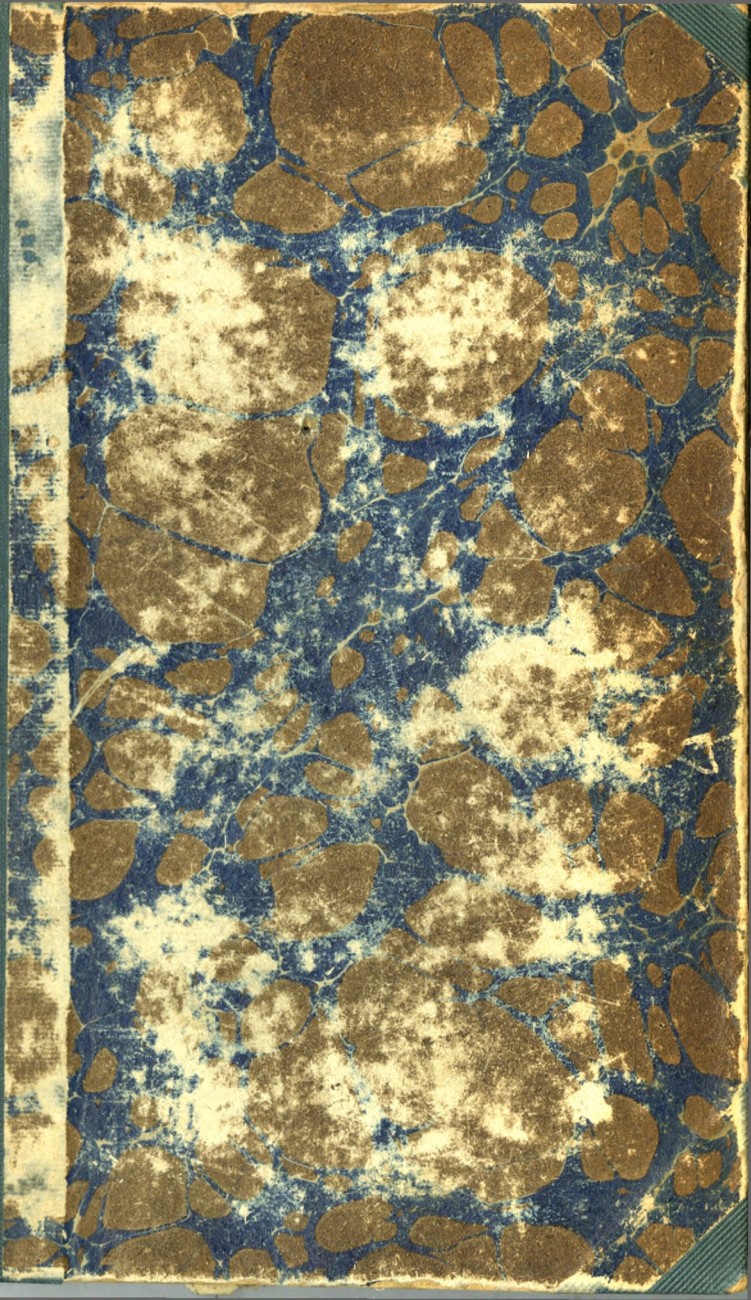

Politikai
röpiratok.

99.

99
774

SZÉLL KÁLMÁN

PÉNZÜGYMINISZTER

Z Á R B E S Z É D E

A V Á M Ü G Y B E N

„

képviselőház 1878. február 15-ki üléséből.

13.

1878.

DE BALLAGI GÉZA.

Széll Kálmán

pénzügyminiszter

B E S Z É D E

a képviselőház 1878 feb. 15-ki üléséből.

T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Ha most a vita berekesztése után a szavazás előtt még egyszer szót kérek, s azon megjegyzések egynémelyikére, melyek a ház különböző oldalairól a vita elején elmondott beszédem ellen felhozattak, válaszolni megkísérlem, teszem ezt azért, mert ezen oly messze kiható kérdés maga, de azon körülmény is, hogy a kormány előterjesztésének megtámadói közt számosan foglalnak helyet azok közül, kiknek szives támogatását eddig szerencsések voltunk élvezni, megkövetelik, hogy a kormány részéről még egyszer felhozásék, a mi a kérdésnek lehető felderítésére szolgálhat. (Halljuk!)

Reassumálni kívánom az ezen javaslatot ellenzők részéről felhozott főbb érveket. (Halljuk! Halljuk!)

Az alaphema, melyből deriváltatnak, a forrás, melyből merittetnek a legfőbb támadások, azok maradtak a vita egész folyama alatt, a melyek voltak annak elején: hogy a kereskedelmi politika, mely e javaslatokban kifejezésre jut, irányánál fogva növeli azon hátrányokat, melyekkel a vám- és kereskedelmi szövetség Ausztriával különben is jár; annál fogva pedig hogy a tariffa nem mint valamely különállammal kötött szerződés alakjában és alapján jelenik meg, föladja a kiegyezés a szerződési politikát s kivitelünk veszélyeztetése folytán legfőbb gazdasági érdekeinket kockáztatja s ezekért s egyéb fogyatkozásaiért összhatásában, mint t. barátom az utolsó

határozati javaslat benyújtója mondotta, tetemesen rosszabb állapotot teremt a mainál.

A t. háznak kegyes engedelmével egy kis utószemle alá akarom venni ezen érvek közül egynémelyiket. (Halljuk!)

Mielőtt azonban ezt megtenném, legyen szabad tőlem kitelhető rövidséggel megjegyezni némelyeket a közvetlen előttem szólott igen t. képviselőtársam beszédjének azon részére, a melyben azokat, miket első beszédjében ellene fölhozni bátorkodtam, hosszas czáfolatokra érdemesítette. (Halljuk!)

Az én t. képviselőtársam Lónyay Menyhért gróf azt mondja, hogy én a ki kijelentettem, hogy objectiv leszek, nem tartottam meg ezen ígéretemet, mert az idézetekben, melyeket az ő beszédében argumentumkép én felállítottam, számításaira felhoztam, nem voltam hű és nem szemeltem ki kellően az egyes helyeket.

T. ház! Ezt én mindig kertiálni szoktam. — Megengedem, hogy megtörténik a szónokon a vita bevében, itt-ott a nem egészen hű, nem egészen szabatos idézés. De azokat, miket gróf Lónyay Menyhért urnak akkor mondani bátorkodtam, nem gondolnám, hogy ilyenek közé kellene sorolni.

Az én t. képviselő társam azt mondja, hogy én az ő szabad kereskedelmi theoriájánál állítottam fel itt oly tételt, melyet ő nem mondott soha. Ő azt mondja: helytelenül czitáltam, mikor azt mondtam, hogy a Lónyay Menyhért gróf t. képviselő ur által vitatott tana a szabad kereskedelmi iránynak az, hogy csak annyit és akkép szabad az ország határain beérkező árúknál megvámolni, a mennyit az állam pénzügyei kívánnak. S hozzá teszi, hogy ő ezt nem érthette úgy, a mint én mondtam, mert hisz ő folytatólag is szólott ezen tételről s azt fölvilágosította.

T. ház, leszek szerencsés mélyen t. képviselőtársamnak kegyes figyelmébe ajánlani, hogy ő azt mondta: »Ha már a józan közgazdasági politika a vámmokról úgy vélekedik, hogy a társadalom jogositva van

ugyan a határnál bizonyos czikkekre bizonyos vámost vetni, de csak úgy és akkép, hogy a vámjövedelem az államkötségek viselésére szolgáljon, s ezen tételek meg állapításánál a kincstár szükségletei lehetnek irányadók, ennél fogva minden vámtétel, mely arra törekszik, hogy visszautasítson a határnál bizonyos külföldi árut a végből, hogy megdrágtítsa a hazai termelés hasonló árúját, nem igazságos«.

Hát, t. ház, ő szíves volt azt, mint a józan közgazdasági politika tételcit odaállítani. Ha ő ekkép állítja oda, ő is, én is, — mindenki e házban józan gazdasági politikát akar követni, ha ő ezen tételt odaállítja beszédének legelejére, majdnem élére, vajjon igazságtalan, helytelen idézés-e részemről, ha beszédem szövegében beszédének e részére is hivatkozom?

A t. képviselő ur aztán tovább magyarázólag ezt mondja: »Külön vámterület mellett tehát az irány-
nak nézetem szerint következőnek kellene lennie: egyrészt felállítása és kihasználása a financia vámoknak különösen azon czikkeknél, melyeket mi nem termelhetünk; másrészt a gyártmányokra nézve a szabad kereskedési rendszer fentartása, s ez által nyers termé-
nyeink kivitelének biztosítására kedvező szerződések fentartása, sőt e téren adandó kedvezések által visz-
szonkedvezések biztosítása.«

Ha tehát t. képviselő társam viszsonkedvezéseket akar e téren, azon a téren, melyen a fennálló szabad kereskedelmi irányt fogadja el alapul, nem-e mondhatom arra, hogy az ő doctrinája olyan, mely az én nézetem szerint, ezen tételből indulva ki, a 8%-nyi vámmemelést nem engedi meg.

Nem akartam egyebet bizonyítani ezen idézet-
tel, mint azt, hogy gondolom, hiven adtam vissza az ő beszédjének értelmét.

Az én t. képviselőtársam azt mondja nekem, hogy a számítás itt minden, hogy az itt a legfontosabb, és hogy ne úgy tegyük és állítsuk fel a számokat, hogy meg ne jelöljük a számok alapját: és hogy csak azon adatok alapján, melyek hitelesekül, alap-

sokul vannak elismerve, tegyük meg a részletes combinatiót, a részletes számítást. Ilyen kétségtelen alapokból kiindulva pedig t. képviselőtársam kétségbe vonja azt, hogy én helyesen számítottam akkor, midőn kijelentettem, hogy 250 millióra megy Magyarország bevétele iparczikkekből. Csakugyan sokallom ez összeget, és pedig mert sokallom a felvett érték nagyságát, és mert másodszor a $8\frac{0}{10}$ -et is sokallom, Tamás, vagyok abban, hogy 20 millió volna azon jövedelem, melyet a külön vámterület nyujtana. T. képviselőtársam tesz most számítást, hosszast és részletest és én beismerem, hogy azon adatok, a melyeket felhoz, nagyon érdekesek. Beismerem, hogy azok igen gondos összeállítás eredménye. De engedje meg, hogy mindamellet is azt vagyok bátor állítani, — ámbár nagyon nehéz futólag hallott adatokra, nem készülve a vizonszámlát megtenni, — hogy nem fogadhatom el ma sem azt a számítást, nem tartom ma sem alaposnak. És pedig miért? Leszek szerencsés igen egyszerűen egy pár eklatans példával bizonyítani s megmutatni, hogy azon számok, a melyek t. képviselőtársam számításainak alapjául szolgálnak, miért nem fogadhatók el a valószínűségnek megfelelőkül. Ő 250 millióból indul ki, én azt állítottam mindig, hogy azon értékszámítás, melynek egyedüli eredménye ezen 250, vagy 280—290 millió forint, nem helyes. És én hát leszek szerencsés a t. képviselőtársam ellenében, de csak röviden, megcsinálni a magam egyszerű combinatióját. (Halljuk!) Én tehát nem indulok ki 250 millióból, hanem azt mondom, hogy ezen statistikai adatok, a melyek 400 és néhány millióra teszik az összes bevittelt, még pedig az ismétli kivitel céljából is behozott czikkeket és általában a vám nélkül bejövőket, iparczikkekre 286 millió frtot vesznek. Én tehát a számítás alapjául 30 millióval többet veszek föl, mint a t. képviselőtársam.

De mikor én is 16 csoportba vevén fel a czikkeket, úgy, mint gr. Lónyay Menyhért t. képviselőtársam, és azokat közelebbről megnézem, látok az

egy részletekben ilyen tételeket: hogy a lenárúnál bejön 15 millió frt.

És ha megnézem, hogy a lenáruk milyen értékkel vannak számítva, látom, hogy az átlag 353 frttal van számítva, pedig azon statisztikai adatok alapján, melyek évenként hivatalos puhatolások és a kereskedelmi szakemberek nyilatkozata szerint Bécsben az öszszmonarchia öszszforgalmát illetőleg egybeállítatnak, a lenáruk értéke csakis 80 frt métermázsánként. Ugyanis mi van ezen lenáruk közt? Van köztük sok olcsó vászon, boriték-vászon és ilyenféle. Lehet-e azután azt a 353 frt értékkel felszámított öszsz eget 15 millió frtra fölvenni. Mondjuk, hogy nem kell reducálni annyira, a mennyit a 80-ra való reducálás igényel, hanem tegyünk csak kisebb mértékben levonást, még akkor is le kell vonnunk legalább 6—7 millió frtot.

Itt találok egy másik tételt: a déli vasuton beérkező szőtt és kötött árúk 18 millió frttal szerepelnek. Ezek a szőtt-kötött árúk értéke fel van véve 507 frttal métermázsánként, mi ezen szőtt-kötött árúknak értéke és mi van azok közt? Minden ember tudja, minden budapesti kereskedő megmondhatja, hogy azon szőtt és kötött árúk között, a melyek ki puhatoltattak és kiderítették, olcsó, egyszerű gyapju és pamutzövet van. Ezeknek általános értéke nem 507 frt, hanem csak 384 frt. Tehát itt is le kell vonni egy bizonyos öszsz eget, nem sokat vonok le, csak 4 milliót!

Azt látom, hogy a bőrárura fel van véve 16 millió forint. Ezt is sokalom. Ha puhatolom, hogy miből van a 16 millió, azt látom, hogy fel van véve 1 mázsa 485 frttal, a monarchia forgalmi adataiban pedig az érték csak 265 frt. Ha tehát a monarchiába bejövő bőrárúk 265 frtot érnek, miért érjenek a miénk 485 frtot. Így hát itt is le kell vonni egy bizonyos öszsz eget. Mondjuk, hogy a 16 millióból levonunk 6 millió frtot.

A porcelánnál és agyagáruknál azt találjuk, hogy 8 millió frt van felvéve. Ezen árúknak az értéke métermázsánként 69 frt, a monarchia statisztikai adataiban pedig az érték csak 32 frttal szerepel. A 8 millióból nem veszek le tehát 4—5 milliót, hanem csak 3 milliót.

Az apró árúkra fel van véve 69 millió forint. Ugyan, t. ház, a ki komolyan meggondolja azt, hogy mikor a monarchiában a bevétel rövid áruból 10 ezer mázsát tesz ki, nem-e kételkedik, hogy mikor ez a forgalmi kimutatás és a mélyen t. képviselő társam számai azt mutatják, hogy 49,000 métermázsa jön Magyarországra, hogy az még sem lehet alapos. És mitől lehet ez? Én nem állítom, de azt mindenki tudja, és meg fogja minden kereskedő mondani, hogy a rövid áru czime alatt egészen más dolgok jönnek be, mint azon rövidáruk, melyeknek a vámtarifa illető tételei alá tartoznak. Egy mázsa ily portékára 1425 frt van felvéve értékül. Azokban a rövidárúknak, melyeket Magyarországra hoznak be 69 millió frt értékben, azokról megmondom, hogy mik vannak azokban. A rövidárúknak a közönséges értelemben elfogadott nemein kívül — minden kereskedő igazolni fogja azt — vannak a következő nemei: a szőtt-kötött áru, harisnya, nyakkendő, másféle kendők, kés, porcellán, bronz, fémáruk és eféle dolgok. Már most egy mázsa ilyen portéka érjen meg 1425 frtot, a mikor a bécsi statisztikai hivatal még a rövid árúkra is sokkal alacsonyabb értéket vesz fel, pedig nem mondhatjuk, hogy mi, kik nem vagyunk a vagyonosabb rész, nagyobb luxust engedünk meg magunknak ily árúkkal és nem mondhatjuk, hogy drágább holmit visznek be Magyarországra, mint bevisznek a monarchiába. Így van ez ezen statisztikával tovább is. A vas 60 frttal szerepel; a monarchia statisztikai kimutatása szerint pedig 41 frttal. A gépek 60 forinttal szerepelnek; Bécsben 47 frt van felvéve. A szappan 87 frttal szerepel; Bécsben 43 frttal. És ezek szerint azon milliókat, a melyeket le kell vonni ezen érték-

különbözet mellett, én valamennyit összegeztem és így egy igen jelentékeny összeg jön ki. Egyáltalában meg kell még jegyezni, hogy selyemáruból és ruházatból bejön Magyarországra összesen 74 millió frtnyi érték 119,000 métermázsa után; pedig az egész monarchiából bejön körülbelül 15,000 vámmázsa. Lehet-e tehát ismét ezen kategóriát, a hol a selyemáruba és ruházatba mindenféle cikk bele van számítva, azzal a legmagasabb értékkel számítani, a melyből csak kevés van benn, mert csak nem gondolja senki, hogy mi 119,000 vámmázsnnyi ruhát és selymet hozunk be? Ha pedig leszámítom ezen cikkeket, akkor ezen czimen ismét egy csomó milliót kellene leszámítani. Azt mondja Lónyai Menyhért gróf, t. kép.v társam, hogy mondjam meg, mennyit? Azt senki sem mondhatja meg; de a ki kombinálja ezen adatokat, az belátja, hogy egy csomó ilyen milliót le lehet számítani. Én hát csináltam egy ilyen hiányos számítást, és azt találtam, hogy körülbelül 69—70 millió között mozog az, a mit az általam megjelelt czimeken és okok miatt le kell vonni. Mi marad akkor? akkor marad 214 millió.

Még egyre lesz szerencsém figyelmeztetni. Az van a statisztikai kimutatásokban, hogy 40,000 mázsa pamut-áru és szövet vitetik ki Magyarországból. Nem-e ötlük fel minden embernek az első tekintetre, hogy ez nem lehet egyéb, mint behozott áru, mert itt nem producáljuk? Nem fogja tagadni senki, hogy a mi kivitelünk számaiban szereplő anyag és cikk között igen sok van olyan, ami egyszerűen átvitel. Ha ezen átvitelt én mérsékelten csak körülbelül 10—15 millióra számítom, akkor kitűnik, hogy ezen statisztikai adatoknak csak egy kicsit kriticze vett analysise folytán nem jön ki több a 284 millióból, mint körülbelül 200 millió, a mit a behozott iparcikkek értéke fejében fel lehet venni.

Már most Lónyay gr. t. képv. ur folytatja és azt mondja, hogy igen, de én a 8 % -ot sem ismerem el. És ez igaz. O ellenemben, ki egy pár tételnél ki-

mutattam, hogy mily kicsi vámtételek vannak, például a lenárúknál, bőrárúknál, papírárúknál, egyéb apró és e fajta árúknál, most szíves kimutatni, hogy vannak ám magasabbak is. Igaz. De, ha a magasabbakat nem vennők hozzá, ha csak azokat ávennök, amelyek 2—3°/_o-ot mutatnak ki, akkor meg 5—6°/_o nem jönne ki átlagul.

Ha a vámtariffa azon csoportjait vesszük, melyekbe az iparcikkek tartoznak, tehát a mi tariffánk tizedik csoportjától a huszadik csoportjáig, az egyes csoportoknak megfelelő átlagos értékvámok a következők: fémek 11°/_o, fonalak 3·4°/_o, szövetek egészben 4·3°/_o, és pedig: pamutárúk 10·9°/_o, lénárúk 2,5^o/_o selyemárúk 117°/_o, viaszos vászon 3,9^o/_o, ruházatott 5·1°/_o; árúk háncsból stb. 4·7°/_o, bőr és bőrárúk 2·2°/_o^o fa, üveg, kő és agyag árúk 6·3°/_o, fémárúk 16°/_o, járművek 5·7°/_o, műszerek, gépek, apró árúk 6·2°/_o, vegyészeti cikkek 6·2°/_o.

Ha azután ezeket a számokat csoportosítjuk, s kiszámítjuk, hogy azon arányban, a melyben a forgalomban szerepel mindenik, t. i. a mázsza arányszámot, én ezen számítás felolvasásával a t. házat nem unatom, de kész vagyok minden perczben a t. képviselő urnak elősorolni, — akkor az átlag vehető nem 8°/_o-nak, hanem vehető csak 6°/_o-nak. Ha így vagyunk, akkor 2-szer 6=12, ezen számítás szerint tehát nem 20 millió, hanem körülbelöl 12 millió jön ki, a mely 12 millió azonban még nincs meg. Miért nincs meg? Azon oknál fogva, a mint szerencsém volt előadni, mert le kell vonni belőle a határőrzés és vámkezelés költségeit.

Es ha Lónyai gr. t. képviselőtársam sokalja a mit mondtam, erre nézve a viláfgorgalom adataira vagyok bátor hivatkozni. A francia vámszolgálat a vámjövedelemnek 15°/_o-jébe került, a svájczai a vámjövedelemnek 10°/_o-jébe, az osztrák-magyar monarchiáé szintén 10°/_o-jébe. Tehát körülbelöl legalább is 10—12°/_o-re vehető fel nálunk is. Méltóztassék levonni azután, a mit a multkor mondani szerencsém

volt, hogy a vámsorompók felállítása mellett, valamint minden téren — pl. a posta-forgalom megakasztása is a forgalom csökkenésével járt, — ugy enél is bizonyosan csökkenés fog beállani; azután tessék leszámítam mostani vámjövedelmünket a mit szintén lekell vonni: kérdem egyszerüen, nem birom-e minden körülmény között igazolni azon állításomat, hogy még sovánt sincsen meg ezen 20 millió és hogy az a valóságban sokkal de sokkal kisebb ne lenne? (Élénk helyeslés a középén.)

De, t. ház, én hosszasan most azokkal, a miket a t. képviselő ur beszédének további részében felhozni méltóztatott, nem fogok foglalkozni; azért nem, mert hiszen az én feladatam az, hogy a t. ház előtt elmondjam még egyszer összegezve mindazt, a mit a javaslat mellett elmondani lehet, s azért beszédem főtárgyára fogok visszatérni. Egyet azonban megjegyzés nélkül nem hagyhatok, nem fogadhatom el azon hivatkozást, melyet a t. képviselő ur hozzám intézett akkor, mikor azt mondta, hogy az 1867. XII. t. cz. 42. § a az, a mely sértve van, daczára a pénzügyminiszter ur kijelentésének azért, mert az azt mondja, hogy czélszerűbben intéztethetnek közös egyetértéssel, mint szorosán elkülönítve azon tárgyak, a melyek a pragmatika sanctióból kiindulva nem tekinthetők ugyan közösöknek, de részint nagy fontosságuk az érdekek találkozásánál fogva. Ezen vitának feladata épen kimutatni, hogy ebben a javaslatban a két fél érdeke találkozik. Lesz szerencsém ezekhez még valamit hozzá adni, t. i. azt, hogy én ez 1867. XII. t. cz. 42. §-át megsértve nem látom, sem pedig azt nem látom megsértve, hogy egyetértőleg kell eljárni, mert hiszen egyetértőleg járunk el. Abban pedig épen nem látok sértést, a mit a t. képviselő ur mondani méltóztatott, hogy a pénzügyminiszter beismerte, hogy mi vagyunk a gyengébb fél, pedig a 67-iki törvény kimondja, hogy mint állam az állammal szövetkezünk. Engedelmet kérek, a 67-i törvényt megsértve ezen kijelentéssel sem látom, mert

ez a tényeknek megfelel és az önismeret az első dolog, s csak akkor látnék sértést, ha azon törvényben az lenne decretálva, hogy Magyarország az erősebb fél; azt pedig benne sehol nem találok. (Elénk helyeslés a középén.)

T. ház! Már most engedje meg, hogy felvegyem előadásom fonalát. (Halljuk). Kerkápoly tiszt. képviselőtársam, ki hatalmas dialektikájának egész élével támadta meg a javaslatokat, szónoki erejének egész súlyával nehezkedett a védelmül felhozott érvekre és az ellenérveknek egész cataractussát zuditván a javaslatokra, azon kezdette, hogy a kérdés feltétele van elhibázva, a feladat hibásan kijelölve, mert, a czél a gazdasági rendezkedés, a kiegyezkedés erre csak eszköz.«

Abstracte véve, t. ház, helyes ezen tétele, de hogy mennyire elvont, mily tisztán elméleti felfogás még kiindulási pontnak is, mind azok részéről, kik mint ő, hasonlíthatatlanul referálják a kiegyezés útján való rendezkedést, elég legyen arra mutatnom hogy e gazdasági rendezkedés eszközlés-nél nem állunk tabula rasa előtt, hogy itt egyuttal az 1867. XVI. t. cz. újból való megalkotásáról, melyről az 1867. XII. t. cz. nem csak azt mondja hogy: »mert az érintkezési pontok számosak és fontosak, időnkint vám- és kereskedelmi szövetség köttessék,« hanem egyik későbbi szakaszában egyenesen azt rendeli, hogy »a közös ügyek hozzájárulási költségeinek megállapításával együtt a szerződés megkötendő lesz«, hogy tehát e rendezkedésnél az Ausztriával fenforgó gazdasági viszonyoknak egy cyclusra való szabályozásáról is van szó. S kérdem őt, ki mint törvényhozó nálamnál korábban vett részt az 1867-ik évi kiegyezési tárgyalásokban, létre jött-e volna akkor a politikai kiegyezés a magában és elvontan helyes, de gyakorlatilag nem kifogástalan ilyen kiindulási ponthoz való merev ragaszkodás mellett, ha akkor is azt mondtuk volna: a czél nem a politikai kibékülés Ausztriával, hanem az ország politikai és belső

ügyeinek rendezése; ez a feladat, amaz csak eszköz? (Helyeslés a középben. Nyugtalanság a baloldalon.) Én a képviselő urak beszédét nagy türelemmel hallgattam végig; a magam részére nem kérek mást, mint hogy ne méltóztassanak zavarni. (Élénk felkiáltások minden oldalról: Halljuk! Halljuk.)

Áldozattal jár a szövetkezés, mondja továbbá a t. barátom; igaza van, nagyobb áldozattal a mi részünkről, s ebben is igaza van: de ezen magában ismét teljes igaz tétel helyesen van-e alkalmazva, ha ő ezen áldozatot definiálva, azon axiómát állítja fel, hogy azon előnyökben keresendő ezen áldozatok mértéke, melyeket élveznénk, ha gazdaságilag külön állnánk. A magunkra maradás esetében előálló előnyöket vagy azoknak egyenértékét követelni lehet, és kell, mondja ő. Megengedem, hogy ez ideálja a szövetkezésnek; de kérdem, a gyakorlati élet számára egészen helyesen van-e e tétel odaállítva, és nem igényel-e kiegészítést? A magábanlétnek valamennyi előnyét vagy teljes egyenlétét lehet-e mindig követelni a szövetkezésben? Nem épen az képezi-e a szövetkezés egyik célját, hogy a magábanlét eredményét elkerüljük? És ez maga nem ér-e fel azon előnyök egy részével? S nem zárja-e ki a szövetkezés természete azt, hogy mindegyik fél a szövetség előnyeivel együtt követelje vagy élvezze a szövetségben is, a magában létnek is minden előnyét, vagy azok teljes egyenértékét? A társadalmi, úgy mint az állami szövetkezésben mindkét félnek fel kell a különállás előnyeinek egy részét adnia, hogy élvezhossa a szövetség által nyújtottakat; fel kell adnia annyit, a mi nélkül a szövetség létre nem jöhet, hogy elkerülje a magábanlét hátrányait. (Élénk helyeslés a középben.) És ha nem kapja is az előnyök teljes egyenértékét, igazolva van a szövetkezés, mihelyt a magábanlét hátrányai rá nézve nagyobbak, mint amaz előnyök, vagy azok teljes egyenértéke. Teljes egyenértéket feltételkép követelni sok esetben annyi, mint lehe-

tetlenné tenni a szövetekezést, és a mi helyzetünk esete ilyennek látszik nekem.

Azon kapcsolatban, melyben a monarchia másik felével vagyunk, tekinthetjük-e viszonyunkat azon rideg szempontból, és ha a magábanlétnek egyenértékét keressük, ne csak az előnyöket nézzük, a melyekről lemondunk, hanem a hátrányokat se felejtjük, a melyeket általa elkerülünk; ha a *lucrum cessans* méregetjük, vegyük számba a *damnum emergens* is. Az én tisztelt barátom azonban csak amazokat kutatta, emezeket — az elválás hátrányait — ő vizsgálatára nem méltatta. (Igaz! a középén.)

A magábanlét előnyeinek ezen egyenértékét Kerkápoly Károly tisztelt barátom a tariffában keresi, és azt mondja: ez a tariffa, a mely az iparczikkekre vámokat és pedig súlyos vámokat tartalmaz, míg a nyers terményekre épen nem, vagy alig számbevehetőket vet: mutatja, mennyivel ér többet a mi piacunk az osztráknak, mint nekünk az övé. Hogy a mienk neki többet ér, azt elismerem.

De vajjon az egyenértéknek ezen mértéke, a melyet ő keres és mit másutt nem talál, helyesen van-e a tariffában felállítva? Vajjon csakugyan kifejezésre hozza-e a tariffa mindazon előnyök összegét, melyeket a szövetségnek mindkét részese, és így mi is, a szövetekezésben élvezünk? Nincs-e azon kívül nem egyelőny és itt elég legyen a szabad forgalom jótékonyására és előnyeire, melyek számosak, megmérhetetlenek, rámutatnom; ezek pedig a tariffában kifejezésre nem jutnak. És hová vezet ama okoskodás? Hogyan vagyunk akkor általában a különválás esetében a szabadkereskedelmi és a szerződési politikával? És ezt a szabad kereskedelem híveinek mondom. Mert az a *theoria*, mely szerint ő a tariffában keresi a szövetekezés összes előnyeinek mértékét, nem a szabad kereskedelemnek, az a védvamos iránynak a *theoriája*. Vajjon nem fordíthatja-e ellenünk, kik szabad kereskedelem mellett szerződési politikát akarunk követni, ugyanezt más állam is? Az iparos

állam a tulnyomólag földművelő állammal szemben, melylyel szabadkereskedelmi viszonyba lép, természetes előnyben van, melyet tőle semmiféle szerződéssel egészen el nem vehetni, és melyet ő egészen compenzálni soha semmiféle szerződéssel senkinek sem fog, és minél inkább szabadkereskedelmi az irány, annál inkább kifejezésre jut a hátrány, melyben a földművelő állam az iparos állammal szemben áll.

Ha az én t. barátom, Kerkápoly képv. ur ezen okoskodásokon indul el, akkor félek tőle, hogy az, a mit ő csak kiindulási pontul állított oda a különválás esélyeinek megmérésére, akaratja ellenére is az ő törekvéseinek végpontjául fog jelentkezni; akkor a különválás lesz az, mely felé ezen okoskodás, — bármennyire emelje is ő ki, hogy hasonlíthatlanul praeferálja az együttmaradást, — a logika erejénél fogva erős vitorlákkal hajt el minket, valamint őt, az annyira logikus főt, odáig már el is vitte. Különösen így lesz az, ha megmarad annál, a mit kijelentett, hogy neki arra, hogy e javaslatokat elvesse, elég az, hogy nincs kimutatva, nincs felismerve a különválás előnyeinek mértéke, mert hiszen, t. ház, teljesen megtudni e mértéket csak úgy lehet, ha előbb tényleg meg is próbáljuk a különválást. (Élénk helyeslés a középben, fölkiáltások a szélső baloldalon. Hisz azt mondjuk mi is!)

Én, t. ház, azon thesist, melyet a vita folyamában felszólalt egyik képviselőtársam, Szilágyi Dezső, felállított, hogy ha jogilag lehetőnek, de politikailag lehetetlennek mondjuk az önálló vámterületet, mindig kényszerhelyzetben leszünk, helyesnek és alaposnak elfogadom.

Ámde én nem így állítom fel a kérdést. Én nem csak incontestálhatatlannak tartom a különváláshoz való jogunkat, de azt is vallom, hogy e jog érvényesítése bizonyos körülmények közt politikailag sincs kizárva. Az, a mit én állítottam és állítok most is, az, hogy e jog igénybevétele mindkét félre nézve — s ebben van a viszonyosságnak egyik garantiája —

messzeterjedő bajok és veszélyek nélkül főleg ma nem tanácsos; veszélyek nélkül, melyeket mindkettőnknek, a meddig csak lehet, kerülnünk kell. De azért e jogot, mint ultima ratiót feladhatónak nem tartom. Addig, míg egymással a mai viszonyok között — bár hiányait nem tagadom — legalább ilyen egyezséget köthetünk is, minő a jelenlegi, addig igen is jus dormiensnek hagyom, de nem vonakodom kijelenteni, hogy ez nem annyit jelent, hogy minden egyezséget kész vagyok ama jog igénybe vételének präferálni (Élénk helyeslés a középén), de ez időszakot és a mai körülmények közt inkább, mint valaha präferálok igenis ezen egyezséget. (Hosszas, élénk helyeslés és tetszés a középén.)

Én azt tartom, hogy anyagi, gazdasági és politikai összes viszonyainkra és ma inkább, mint valaha károsabban hatna az elválás, mint annak előnyei, melyeket nem abban a mértékben, mint önök, hanem egy bizonyos mértékben főleg pénzügyi és gazdasági szempontból egészen tagadni, soha eszem ágába nem jutott.

Hogy minők lennének e káros következmények, ezt részletesen ma sem szándékozom fejtegetni, de megérinteni kívánok némelyeket, mik e tételt helyes világitásba helyezik. (Halljuk! Halljuk!)

Két különböző gazdasági politika mellett oly barátságos benső viszony, minő a két fél békés együttlétének alapját képezi, kérdem: fentartható-e? Nem jut-e eszünkbe, hogy különböző két gazdasági politika egy közös külügyminiszterrel, egy külügyi közös képviselettel igen nagy — nem mondom, hogy végső esetben legyőzhetetlen, de nehezen leküzdhető — nehézségekbe ütközik. A külföld előtt a mi fogyasztási piacunk — főleg ha ez esetben az osztrákoknak több kedvezményt is adnánk, mint neki, mely kedvezményeket az osztrákok, mint közellévők jobban fognák kihasználhatni, mint a távolábbiak — nagyon veszt eme súlyából, mert kisebb és jelentéktelenebb lesz és a külföld előtt a monarchiának nagy for-

galmi területével csak a magunk piacza fel nem ér, habár kedvezőbb föltételekkel nyújtjuk is neki.

Fontolják meg hogy a kereskedelmi szerződések megkötésénél, hol oly szövevényes kérdések fordulnak elő, a különböző és egymással esetleg vetélkedő két közgazdasági politika mennyi nehézségnek teszi le csiráját.

Önök mindettől, mindennek dissolvens hatásától nem féltik politikai viszonyainkat, a mint ezt Molnár Aladár és Szilágyi Dezső t. képvis. urak kijelentették. Vannak, kik rémképnek. mese mondának tartják mindazokat a bajokat, melyeket mi ezen esetre előre látunk. Bármennyire latolgassam is az előbb említett t. képvis. társam okoskodásának súlyát, én a csillogó érveken felül azokban egy nagy optimismust is látok keresztül csillámlani, (Helyeslés a középén) mert nem osztozom azon doctrinában, melyet Kerkápoly Károly t. képvis. társam föllállított, hogy ezen esetben az ellenségeskedés nem feltétlenül szükséges, sőt nem is valószínű, és szinte lehetetlen, mivel mint ő mondá »a jelenlegi állapotot felváltaná a magukra visszahuzódott államok barátságos viszonya.«

Kérem, ha mi nem egyezünk ki azért, mert a közös vámterület mellett oda át érdekeink méltánylásra nem találunk, a vámsorompók felállításával meg lesz-e teremtve egyszerre ez a méltányosság; megszállja-e ez az osztrákokat rögtön, mihelyt a szakítás ki lesz mondva? Már pedig az anyagi érdekek rázkódtatásokat nem igen tűrnek. (Helyeslés a középén).

Forgalmunk, mely aránylag nagyobb, mint az egész monarchia forgalma, épen azért érte el mostani terjedelmét, mert válaszvonalal megakasztva nem volt. A forgalom kifejlődésével a gazdasági érdekek összessége finom és láthatatlan, de sűrű és erős szálakkal függnek össze, melyek ha szétszakíthatnak, a legrosszabb visszahatás állana be épen ezen érdekekre nézve. Vállalataink, ipartelegeink, melyeknek nem egyike állapított osztrák tőkével, kereskede-

sünknek, forgalmi életünknek számtalan tényezője, melyek az évek során összeforrtak a tulféllal, (Helyeslés a középén.) sokáig véreznének a szakítás sebeiből és nem egy véreznék el e műtét roncsoló hatása alatt (Élénk helyeslés a középén.) azon vámharcz következtében, melyről önök azt mondják, hogy elő nem állhat, a melynek lehetőségét én azonban kizártnak nem tartom.

Azt mondja Molnár Aladár t. képv. társam, hogy Ausztria részéről már csak azért is kevésbé leszünk kitéve retorsióknak, mint például Németország részéről, mert Ausztria ránk szorul, Németország nem. Közbevetőleg megjegyzem, hogy itt az egynézetűek érvelésében egy kis karamból történt mert hisz Pulszky Ágost t. képv. ur szerint be van az bizonyítva, hogy az osztrák piac csak igen kis mértékben fogyasztója a mi nyers terményeinknek. Én, t. ház, a ki erre nézve sem vagyok teljesen azon nézetben, bármennyire tarttam is természetellenesnek e vámharczot, nem tartom azt valószínűtlennek, mert egy háromszáz év óta fennálló viszony nem bontható fel érzékeny utóhatások nélkül.

Pulszky Ágost t. képviselő úr azt mondta, hogy »különös, hogy azok mondják nyersterményeink Ausztria részéről való megvámolását valószínűnek, kik Németországra nézve ezt nem tartják lehetségesnek«. Különös ebben csak az, hogy a t. képviselő ur nem látja a helyzet különböző voltát, a mire rámutatni már szerencsés voltam. Ha Németország a monarchia ellen retorsióval akar élni, választhat az osztrák ipar és a magyar nyers termények közt. Ellenben, ha Ausztria kíván vámharczot inauguralni, nem volna választása, mert mi kizárólag nyers terményeket viszünk ő hozzá, és így csak is ezeket sujthatná vámokkal. Egy lassu harc következnék be, nem olyan, mely nyílt küzdterén nyílt sisakkal vivatik, hanem egy lappangó titkos harc, mely kölcsönösen kiéheztetésre számít, és ezért veszélyesebb.

Pulszky Ágost képviselő ur beszédének többi

részeivel nem foglalkozom, már csak azért sem, mivel a képviselő ur nincs jelen, s valakinek háta mögött nem akarok érvelni.

Ott vannak azután a többi kérdések, mert ne higgye senki, hogy a gazdasági különválás decretálása nem jár az Ausztriával való összes viszonyainknak és a köztünk levő valamennyi függő kérdésnek kigombolyításával. És a quóta kérdése? Lónyay Menyhért gróf t. képviselőtársam, a mint tőle más-kép nem is várhattam, ezt számba is vette. Hogy számításában mennyire nem osztozom, ezt volt alkalmam kimutatni. Beismerem azonban, hogy ő levonta álláspontjának consequentiaját. Már Kerkápoly Károly t. képviselő társam ezt nem teszi; Molnár Aladár képviselő ur megtagadja a causalis nexust a quóta és a vámszövetség kérdése közt, és feledi — hogy többet ne említsek — hogy a vámjövendelmek közössége az osztrák törvények közül csakis egyetlenegyben, a közös költségek hozzájárulási arányáról szóló törvényben van felemlítve; feledi, hogy az 1867-iki quóta deputatióknak ide vonatkozó irományai, melyeket ezuttal részletezni nem feladatom, nem mellette, hanem ellene bizonyítanak.

Ha pedig, t. ház, a külön berendezkedés esetében egymással oly alapon egyeznénk ki, a mint azt Kerkápoly t. képviselőtársam mondotta, hogy akár egy egészen kedvezményes autonom tariffa alapján is berendezkedhetünk Ausztriával és neki továbbmenő kedvezményeket adhatunk, mint a minőket a külföldnek engednénk, tehát a külföld irányában követendő szabad kereskedelmi politikánál is messzebb menőket; akkor kérdem érdemes lesz-e a teljes szabadkereskedelmi irányt is túlhaladó kedvezményért felállítani a vámsorompókat és provokálni a nehézségeknek egész sorát? Miért vonakodunk megadni a kedvezményeket, melyeket a különvámterület felállítása esetében kilátásba helyezünk a vámközösség alapjául? (Élénk helyeslés és tetszés a középben.)

De azt mondja Kerkápoly t.

hogy az irány az, a mely döntő és a mely elítéli ezen javaslatokat. Nem a tariffának viszonylagosan magas tételei miatt veti ő el a javaslatokat, hanem azért, mert abba, hogy emelni akarják e tételeket, nem nyugszik bele és ezen irány az, a melyben ő veszélyt lát. Hiszen ha a tételek tervezett magasságában megnyugszik és csak attól fél, hogy ezek még emelhetők, erre egyszerűen csak az a válaszom, hogy az, a mi előttünk fekszik, nem minimalis tariffa és hogy újabb törvényhozási elhatározások nélkül ezen tariffának egy tétele sem emelhető. Hogy pedig ily tételekkel is lehet kereskedelmi szerződéseket kötni, mutatja az 1867-ben tett tapasztalás, midőn a német vámegyesülettel a mostaninál magasabb tariffa alapján kötöttünk szerződést.

De nem is itt van t. Kerkápoly képviselő társam érvelésének sulya, és úgy vettem észre, hogy — különösen ez tett e házban nagy hatást, megvallom első perczben reám is hatott és ezért nem hagyhatom megemlítés — nélkül. »Akkor — mondja ő — volt biztosíték, de ma nincs; akkor megnyugvással lehetet elfogadni a vámszövetséget egy, bár magasabb tételű tariffa alapján, ma nem lehet, mert már a biztosíték nincs meg.«

Miben találja az én t. képv. társam a garantiát, melyről szól? Az 1865-ki angol egyezményben, mely azt stipulálta, hogy 1867-től kezdve 25%-nél és 1870-től kezdve 20%-nél nagyobb az értékvám nem lehet. Beismerem, hogy ez egy tulságos védvám ellen kellő garancia; de ha e garancia meg volt, akkor meg van ma és ha kérdik önök miben? megmondom. Egyszerűen abban, hogy a most tervezett tariffának nincs egy árucsoportja sem, melynél az a vámszállítási költséggel együtt 25% átlag értékvámra magasabbra rugna. Az — és hangsúlyozva mondom ezt — az angol egyezésben stipulált átlagértéknél, és mert qui bene distinguit, bene docet.

Az 1865-ki angol szerződésben ugyanis, a mely zén t. barátom szerint azon biztosítékot képezi,

csak átlagérték-százalékról van szó. Kezemenl van, t. ház, ezen szerződés szövege, s nagyon tanulságos lesz annak szószerinti tartalmával megismerkedni.

Az Ausztria és Angolország közt 1865 deczember 16-án létrejött kereskedelmi szerződés 3-ik cikkének szövege így szól — az eredetit fogom felolvasni:

»Der österreichische Zolltarif soll unter Aufrechterhaltung seines gegenwärtigen Gewichts-Zollsystems mit der Massgabe geregelt werden, dass der von Artikeln der Urproduktion oder der Industrie der Staaten Ihrer britischen Majestät bei deren Einfuhr in die österreichischen Staaten zu erhebende Zoll vom 1. Jänner 1867 angefangen 25 Perzent des Werthes mit Zuschlag der Transports-Versicherungs- und Commissionsspesen, welche die Einfuhr nach Oesterreich bis zur österreichischen Zollgrenze erfordert, nicht übersteige und es soll dabei der durchschnittliche Werth der in jeder Position des künftigen österreichischen Tarifes unter einer und derselben Benennung vorkommenden Artikel zur Grundlage genommen werden.«

Positioról szól e szerződés, nem egyes áruczikk neméről és positió alatti cikk átlag értékéről.

Ha tehát ebben a szerződésben, a mely a szállítási költséggel együtt a csoportok átlagáról szól, biztosíték van, akkor engedje meg az én tisztelt barátom, áll ez ezen tariffáról is, és így ne mondja, hogy ezen tariffa az, a mely colonialis politikát inaugurál. Ha az garantia, akkor meg van itt is; ha nem garantia, akkor nem volt meg ott sem. (Helyeslés a középén.) És itt eszembe jut, a mit egyszer valahol olvastam: »A legveszedelmesebb érvelések azok, melyekben a teljes való mellett a nem helyes megkülönböztetésnek is bizonyos adaléka vegyül. Az ékesszólás, a szónoklat hatalmas, elragadó ereje az utóbbi részt észrevétlenül kifeszíti, az előbbit beburkolja vagy mellőzi és egy oly eredményt hoz ki öntudatlanul, mely azután már nem részben, hanem egészben távozik a valótól.«

E vámtariffa mellett nem lesznek a külfölddel szerződések köthetők, mondják, és a szónokok mindannyia szives volt reflektálni azon érvekre, melyeket én többek között arra nézve hoztam fel, hogy a helyzet benső természeténél fogva az osztrák ipar saját érdekei miatt, melyek őt az export biztosítására csak úgy kényszerítik, mint minket, törekedni fog velünk együtt ily szerződések megkötetésére, és ez képezi e részben a megnyugtató momentumot.

E tétel helyességét a t. képviselő urak nem ismerték el és Kerkápoly képviselő ur azt mondta, hogy ebbeli érve nem áll; mert a házjelé terjesztett tariffa által nyújtott nagyobb védelem elfogadása esetében az osztrák ipar nálunk az eddiginél nagyobb piacot kap, és így a külföldre nem fog oly nagy súlyt helyezni.

Ere egyszerűen azt válaszolhatom, hogy az osztrák ipar éppen azon czikkeinek, melyek a külföldet nem nélkülözhetik, ezen tariffa nagyobb védelmet nem is nyújt. Az osztrák iparnak azon ágai, melyek az exportot nem nélkülözhetik és melyek a külfölddel kötendő szerződések létrejöttében nagyon is érdekelvők, a monarchiában nagyobb piacra nem is találnak.

A lenipar, a mely 15 millió értéket visz ki, a vasipar, a mely 25 millió, a papiripar, a mely 9—10 millió, a bőripar, a mely 15—16 millió, a faipar, a mely 11 millió, a porcellán- és agyagipar, a mely 2 millió, a rövidárúk ipara, a mely 36—37 millió értékkel szerepel a kivitelben, e tariffában semmi, vagy számba nem vehető új védelemben részesül. Szolgáljon ez, t. ház, válaszul azoknak, kik mint Pulszky Agost t. képviselő ur, azt mondják, hogy ha az osztrák iparosok azon anyagi előnyök birtokában lesznek, melyeket nekik e tariffa nyújt, vagy, mint Szilágyi Dezső t. képviselő ur formulázta, ha az osztrák iparágak megerősödnek: akkor el fogják ejteni a külfölddel való szerződési politikát.

Azon ipar, a mely egészében többet exportál más államokba, mint Magyarországra, a melynek igen sok ága a külföld igényeihez, a külföld izlésé-

hez képest van berendezve, nemcsak nem nélkülözheti az exportot, de ha még akarná is, nem bírná saját érdekeinek veszélyeztetése nélkül az export irányát egyhamar megváltoztatni.

S itt nyilik alkalmam, t. ház, azokra reflektálni, a miket Apponyi Albert gr. igen t. képviselő-társam tegnapelőtti tartott fényes és hatásos beszédében szives volt ez irányban felhozni. (Halljuk! Halljuk!)

☞ Szerinte kettős valótlanságot foglal magában az a valami, a mi kiegyezés akar lenni.

Az első valótlanság az, hogy mindkét fél akar a külfölddel szerződést kötni, mert — ugymond — a másik fél nem kíván szerződni.

Én nem állítom, t. ház, hogy nincsenek a másik államfél területén számosak, a kik nem akarnak szerződni, azt azonban állítom, hogy nagy kisebbségben vannak, s hogy itt is, ott is az emberek és érdekek többsége a külfölddel szerződni akar, szerződni nem minden áron, de szerződni a kölcsönös érdekek megóvása mellett.

És ha ez egyezkedés azért foglal magában valótlanságot, mert amott van egy olyan irány, a mely elvileg kizárja a szerződési politikát, akkor a monarchia két felének egymással való szövetkezésében, a melynek keretén belül minden téren és mindig az egyik főfeladat az ellentétes, vagy ellentéteseknek látszó érdekeknek összeegyeztetése volt és marad is: oly egyezséget a t. képviselő ur soha sem fog köthetni, a mely mindkét részen az érdekelték egyhangu helyeslésével találkozók.

Ha valótlanságot foglal magában az egyezés azért, mert vannak, a kik oda át a külfölddel szerződni absolute nem akarnak, akkor a t. képviselő ur szerint valót tartalmazó szövetséget, Ausztria és Magyarország között sohasem lehet létrehozni, mert akkor ő ideális állapotot, a melyben teljes egyhangúság lesz a törekvésben, akar és tart csak valólnak.

De azt mondja a t. képviselő ur, a mérvadó körök azok, a melyek szerződni nem akarnak. S itt hivatkozik tekintélyekre, sőt hivatkozik magára az osztrák kereskedelmi miniszter urra, hogy ellentétet mutasson ki nemcsak az egyes érdekelt körök irányzatai, hanem a szerződő miniszterek szavai között.

Azt mondja: Chlumeczky miniszter ur kijelentette, hogy a közelebbi tíz évre alapját a kereskedelmi politikának e tariffa képezi, hogy nagyban és egészben (im grossen Ganzen) fõntartattak a németországi szerződés tárgyalása alkalmával az elõterjesztett tariffa tételei. S erre azt mondja a képvis. ur: habemus confitentem reum. De ezzel a t. képviselő ur nem éri be, õ e themát nagyon alkalmasnak tartja éles humorának applicatiójára és folytatólag idézi az osztrák kereskedelmi miniszter urnak azon kijelentését, hogy maga sem tudja, min szenvedett tulajdonképen hajótörést a Németországgal kötendõ szerződés. És ezen idézetekbõl következteti, hogy oda á, nincs meg a komoly szándék szerzõdésnek kötésére. Az én igen t. képviselõtársam, a ki oly élénken tiltakozott azon rectificatiók ellen, melyeket az õ számításaira nézve elsõ beszédemben tettem, talán még inkább zokon fogja tõlem venni, de nem tehetek róla, e veszélynek ki kell magamat tennem, . . ha most érintett idézeteit is rectificálni merészelem. (Halljuk! Madarász József valamit közbe szól.) Ha méltóztatott Apponyi elõadásának ezen részét annyira megtapsolni, tessék az érem másik felét is megnézni. (Halljuk! Halljuk!)

Chlumetzky miniszter ur azon kívül; a mit a képviselő ur idézni méltóztatott, még mást is mondott, a mit a t. képviselő ur felolvasni elmulasztott. Azt mondta: »Es gab der Differenzpunkte sehr viele — nicht bloss in unseren Tarifsätzen, sondern auch bezüglich des deutschen Tarifs, — bezüglich welcher eine Nachgiebigkeit nicht zu erzielen war weil Deutschlands Interesse, wie es wiederholt er-

klärt hat, dahin ging, den Vertrag nicht in jenem, sondern in einem späteren Zeitpunkte abzuschließen. . . . » Wir wollen den Vertrag noch, und wir hoffen, dass es trotz dieser Vorlage, ja vielleicht wegen derselben, gelingen wird, einen Vertrag zu beiderseitigem Vortheile zu Stande zu bringen.« (Elénk derütség és tetszés a középén.) A miniszter ur beszédének e passusait pedig a bécsi hírlapok ritkítva szedették, úgy hogy már ennél fogva is első tekintetre feltünőké váljanak.

Már most a t. ház ítélete alá bocsátom, hogy a t. képviselő ur által felolvasott tételek, melyek az osztrák miniszter beszédéből kiszakítottak, nem in usum delphini állítottak-e össze, (Derütség a középén.) és vajjon hiven visszaadják-e azt, a mit az osztrák miniszter a szerződések kötésének szándékára nézve mondott? De még az is, a mit szó szerint méltóztatott idézni, hogy ezen szerződés alapját: »Grundlage« képezendi szerződési politikánknak, hogy nagyban és egészben és főpontjaiban — mert ezek voltak a miniszter szavai — ezek lesznek a követendő kereskedelmi politika bázisai, vajjon ez azt jelenti-e: hogy a külfölddel szerződéseket kötni nem lehet? Akkor, midőn önöknek igen ügyes, igen erős támadásai, ezen tariffa számtalan tétele közül mindössze csak kettőt tudtak felmutatni mint olyat, mely határozottan védvamos, kérdem, nem lehet-e az ilyen tariffáról még annak is, a ki a külfölddel szerződéseket kötni akar, azt mondani, hogy ez a tariffa nagyban és egészben, főpontjaiban alapját képezi kereskedelmi politikánknak. (Helyeslés a középén.)

A másik valótlanság gr. Apponyi t. képv. ur szerint abból áll, hogy az e tariffában nyújtott védelemre nincs még azon iparnak sem szüksége, melynek védelmére szolgálni e tariffa hivatva van, hogy az nem a nemzeti munka oltalmát jelenti az osztrák iparra nézve sem, az csak egy clique javára és ótalmára szolgál.

Én azt hiszem, t. ház, e kérdésben. mint ren-

desen a középen van az igazság. Bajos, a keletkezett érdekharcz által csak hatványozott, és a hoszsú tárgyalások által csak fokozott szenvedélyek zaja közben igazságos ítéletet mondani; annyi bizonyos, hogy az egyik szélső felfogásnak sincs igaza; sem az nem áll, hogy az osztrák iparnak tulságos védelem kell, sem az nem áll, hogy a posztóipar, melyről szó van, az által ne szenvedett volna, hogy az angol pótconventió hatása alatt a monarchiát oly iparczikkekkel özönlötték el, melyeknek egy része nem is igazi gyapju szövet, hanem az angol gyártás rendszerének és irányának átalakulása folytán létrehozott bizonyos pamut- és gyapjuvegyülek; az angol ipar ezzel, mint már száz problémával tette, megfejtette azt, mikép lehet posztót gyapju nélkül csinálni. Hogy ezen czikkekre nézve a termelési viszonyban változás állott elő, azt tagadni nem lehet. Hogy tehát épenséggel csak egy clique jutalmáról lehetne szó, azt az osztrák birodalmi tanácsban mutatkozott és ott valóban szokatlan többség sem engedi föltenni, mely ezen tariffát az ipar érdekében szükségesnek tartja.

S miután a t. képviselő ur az idézeteket megkezdte, én is idézni fogok ez irányban valamit, a mi mondatott az osztrák birodalmi tanácsnak a tariffa fölött folytatott tárgyalásai alkalmával. (Halljuk!) Egy osztrák képviselő, a szabad kereskedelmi irány követője és a törvényjavaslat ellenzője, vita alkalmával érdekes kijelentést tett, melyből megítélhető, mikép fogták föl az osztrák kereskedelmi miniszternek a szerződési politikáról mondott szavait azok, a kik neki ott opponálnak, és igazságosabbak iránta, mint a képviselő ur itt. Auspitz, a javaslatot ellenzőknek egyik legjelentékenyebb szónoka, ezt mondja:

»Vorerst will ich ein Friedenszeichen ausstrecken in der rückhaltlosen, aufrichtigen Anerkennung des Umstandes, dass der vorliegende Tarif als allgemeiner Zolltarif an die Stelle des Tarifes vom Jahre 1853. treten soll. Dass der vorliegende Tarif an die Stelle der Vertragstarife treten werde, ist nicht aus-

gesprochen, ist nach den Worten des Ministers auch nicht die Intention der Regierung. Wol aber steht fest, dass dieser Tarif als allgemeiner Zolltarif allen jenen Staaten gegenüber in Wirksamkeit treten solle, mit denen keine Verträge bestehen. Wenn ich den Tarif von diesem Standpunkte betrachte, und mit dem des Jahres 1853 vergleiche, so kann ich nicht verkennen, dass in dem ersteren ein immenser Fortschritt in jener Richtung enthalten ist, welche ich für die einzig richtige halte, nämlich in der Richtung des Freihandels. Der vorgelegte Tarif als allgemeiner ist ein eminent freihändlerischer.«

Ebből tessék megítélni, nem-e egészen másképp fogják-e fel ott a dolgot elfogulatlan férfiak, mint a hogy Apponyi gr. ur előadja. (Tetszés a középén.)

Es most, t. ház, nem tehetem, hogy ne releváljam azokat, miket gr. Apponyi Albert képv. ur beszéde elején felhozott, még pedig annál is inkább, mert nemcsak ellenem, de az egyik kollegám által mondottak ellen is oly kifogásokat emel, melyeket kellő értékükre reducálni az igazság érdekében is kötelességemnek ismerem. A t. képviselő ur különböző számítási hibákat vélt felfedezni az általunk mondottakban. Először Trefort collegámról azt mondja, hogy 15 százalékra teszi a gyapjuszövetek értékvámját. A t. képv. ur ezen megbotránkozik és azt mondja: hogy ezen gyapjuárúknak a fele 18—57 százalékos vám alá esik, mert szerinte a Praesidentre 18—20, a Pilotra 43—56 százalék, az Unionra 22—37 százalékos értékvám foglaltatik a szakértők véleménye szerint a tariffában. Apponyi Albert gr. t. képviselő ur nem helyesen czáfolja t. collegámnak ez állítását, mert Trefort miniszter ur nem az angol posztók vámjának értékátlagát jelölte meg 15 százalékkal; midőn a 15 százalék átlagos posztóvámot említette, az összes posztóárúk vámjának átlagáról beszélt és nem pusztán az angol félgyapjuszövetekről. De tovább megyek és a t. ház engedelmevel lesek szerencsés igen egyszerű adatokkal és nem

holmi mesterkéltszámcsoportosítással bizonyítani, hogy gr. Apponyi Albert urnak az angol árúkra nézve felhozott adatai sem egészen helyesek. És hogy kétség ez iránt semmiképp sem támadjon, nem is a magam adatait, hanem a legcompetensebbek, az illető érdekelték adatait használom ezen bizonyítékul. A yorkshirei kamarák mit mondanak a tervezett vámmokról? 1875. decemberben ők a brünniek ellen, kik 90 forintnyi vámot követeltek a 600 grammon alóli szövetekre, azt mondják: hogy ezen 90 frtos vám a pamuttal vegyes gyapjuszöveteknél az érték 30%-ját jelenti. Minthogy most nem 90 frt vám, hanem csak 80 és 60 frt lett a 600 grammon alóli szövetekre megállapítva, a yorkshireiek bevallása szerint ez 27%-ot tesz. A 600 grammon felüliekre 50 frtot kértek a brünniek; erre a yorkshirei kamarák azt mondják, hogy ez 24%-nyi értékvám; mint-hogy pedig ezen nemü szöveteknél 40 frt van e tariffában megállapítva ez az értékük 19%-ja. E szerint ezen árúknak azon arány szerint, a melyben behozatnak, átlaga 21%-ot tesz ki. Ennyit az angol árúkra. Ezenkívül vannak még más posztóárúk is, a kallótlanak, a mik csak 5%-nyi vám alá esnek; sőt vannak ezek között az u. n. kammgarnszövetek, melyeknek átlag vámja 2—3%, és miután a bevétel ugy aránylik, hogy míg 18,000 mázsa kallótlan szövet jön be, addig 15,000 mázsa kallott, számitsón utána. t képviselő ur, az összes posztóárúk átlag értékvámja 13.15%-ot tesz ki. Pedig az én t. barátom Trefort Agoston, midőn a 15%-ról szól, átlagos értékeket számított és így ha elmondta Apponyi gróf t. barátom tegnapelőtt, hogy habemus reum confitentem, én erre azt mondom, hogy habemus actorem confitentem és ez az actor a yorkshirei kamarák, kiknek szakértelmét és elfogulatlanságát el fogja nekem hinni az én igen t. képviselőtársam Apponyi Albert gr. és a kikre talán nem akarja ráfogni, hogy a mi kedvünkért saját maguk ellen erőszakos szám-

csoportokat használtak. Hoc erat demonstrandum. (Élénk helyeslés és tetszés a középén.)

A mi az én állításaim ellen felhozottakat illeti, a t. képviselő ur beismeri, hogy midőn első beszédében a pamut behozatalára nézve a pamut-crisis idejéből vette az összehasonlításnál kiindulási pontul, nem helyesen járt el és most az 1856—1861-ig terjedő időszakot hozza fel, mint a melyre én magam figyelmeztettem, s ezt állítja az 1876. év behozatalával szembe. E tévedésnek részéről történt beismerését készséggel fogadom, nem is akartam mást rectificatiómmal elérni. Most azonban arra figyelmeztetem, hogy ha az 1856—1861-ig terjedő éveknek átlagáról beszél és átlagban 790,000 mázsára teszi a pamut behozatalát, és ezt szembe állítja az 1876. év 1 mill. 119,000 mázsa behozatalával, ne feledje el — s ezzel kell megpótolnom újabb számítását — hogy a pamut-behozatal az 1.119,000 mázsát csak 1876-ban érte el, az angol pótconventió folytáni több éven át beállott sülyedés után, mert 1872-ben 950,000, 1873-ban 840,000, 1874-ben 959,000 mázsa hozatott csak be és ha az én t. barátom az átlagot nem volt szives itt számítani, kérem tegye ezt meg utólag és akkor az utóbbi 4—5 év átlaga az 1856—1861-ig terjedő időhöz képest nem fog egészen 40 százalékos emelkedést mutatni. De az én beszédem idézésénél ne méltóztassék a képviselő ur kiküszöbölni egyet, a mit benne megtalál, azt, hogy egyik oka annak, a miért a pamut behozatalának a közelebbi években mutatkozott lendülete nem sokat nyom a latban, abban rejlik, hogy több durva fonat gyártatván ma, mint ezelőtt, ehhez több pamut is kell.

És vajjon én csak a szövetbehozatallal feleltem, a mikor a t. képviselő ur a pamutfonás iparának fejlődéséről beszélt? Nem-e azt mondtam — sziveskedjék kegyesen emlékezetét egy kissé felfrissíteni — hogy a pamutfonás ipara egészben emelkedett ugyan, de, hogy annak egyik ága hanyatlott, s védelmet nem is kap más ága ezen iparnak, mint az, mely hanyat-

lott, a mint számokkal kimutattam és ez a finom szálok fonásával foglalkozó ipar.

De azt mondja az én t. képviselőtársam, s különösen ezt ajánlja a t. ház figyelmébe, hogy én egy számítási crőszakolást vittem véghez, mikor a gyapjuszöveteknek ezen tariffa folytán bekövetkező teher-többletéről szólottam. Azt mondja a t. képviselő ur, hogy mikor a feldolgozott gyapju alapján tettem számítást, kifejejtettem a gyapjufonalaknak 16—18,000 métermázsára tehető behozatalát, más helyütt ugyan ismét 46—50 000 mázsáról szól a képviselő, ur de ez valószínűleg vámmázsa akar lenni. Ha a t. képviselő ur e pontra nem reflectált volna, én ezen számításon — bár arra a háznak majdnem minden szónoka hivatkozott — újból vissza nem térnék.

A t. képviselő ur szintén, mint mások is, ezek alapján, a miket erre vonatkozólag felhoztam, 2 millióra teszi, mint apodicticus teher-többletre azt, a mivel az Austriából bejövő gyapjuszövetek ezentul az ország fogyasztását szerintem terhelni fogják. Kénytelen vagyok azért, hogy magamon ne hagyjam azon vádat, hogy a magam által használt adatok helyességét, ha ellenem fordítatnak, nem ismerem el, a mit soha sem és most sem tettem, pár szóval emlékeztetni a házat, hogy tulajdonkép mikép tettem én ezen számítást? Én előre bocsátottam, hogy biztos számokat erre nézve fel nem állítok, hanem hogy adalékul a tájékozásra felhozok egy egyszerű combinatiót: hogy kimutassam, mennyire tulzottnak tartom azon 8—9 millió teher-többletet, mely az előterjesztett tariffából eredőnek mondatott. Oly combinatiót állítottam fel, — és ezt világosan meg is mondtam — mely a valóságot messze meghaladja, melyben saját magam ellen többet számítok és sokkal nagyobb arányokat veszek fel, mint a melyeke, az élet igazol, csakhogy azon eredményre jussak-hogy a valóságot oly messze meghaladó arány mellett is aránytalanul kisebb teher-többlet mutatkoznék, mint azon 9—10 millió forint, a melynek nagyon is

tulzott voltát ez után kimutatni a legegyszerűbbnek látszott. A mikor valaki azt mondja, mit én mondtam, hogy nem azért veszem fel azon képtelen arányt, mintha Magyarországon a szűrös, a bundás, a gubás ember annyi posztót fogyasztana, mint az osztrák honpolgár, hanem csak hogy kimutassam, hogy még így is az egyes képviselő urak által kiszámított tehernek csak egy parányi kis része jő ki. Kérdem: lehet-e az ilyen combinatióra, mint általam apodictice biztos számításkép oda állítottira hivatkozni? (Helyeslés a középén.) Lehet-e azt mondani, hogy ebből a számításból még ki is van ám felejtve a 16 ezer mázsa gyapjufonálnak megfelelő posztó? Ezt én, igaz, nem számítottam. De ezt az utóbbi egész számot Apponyi Albert gr. t. barátomnak előnyül előre adom. A mi ezen kifejtett gyapjufonalakat illeti, a t. képviselő urnak igaza van. Körülbelül 16,000 mázsa használtatik fel, de a t. képviselő ur, a ki engem feledékenységgel vádol, felejtí maga, hogy nem minden fonalból készül oly gyapjuszövet, a melyre a tarifa emelést tartalmaz, mert ő, a ki oly elismerésre méltó kitartással tanulmányozta az ide vágó matériálét, nekem igazat fog adni, hogy a szák-fonalon (Streich-Garn) kívül jó be lágy-fésűs, kemény-fésűs fonál (Kammgarn) és egyéb festett, czérnázott fonál; a kallott árúkra azonban, a hol egyedül van emelésről szó, csak a szákfonál használtatik. E szákfonal mennyisége nem 16,000 mázsa, mint gr. Apponyi Albert számítja, hanem már csak 5723 mázsa, s ebből lesz 4000 mázsa gyapju szöve. Ha ezen 4000 mázsa gyapju még azon arány szerint is, a mely legalább is kétszeresen meghaladja a valóságot, a lélekszám aránya szerint felosztatik: 1755 ezer mázsa posztó jutna ránk. Ezt ismét a legkedvezőtlenebb 30 frtot emelés aránnyal számítva, ezen felfedezett nagy hiba még így is csak 52,650 frtot tesz ki. És ezek után is hiszi-e Apponyi Albert gróf t. képviselő ur, hogy ebből aztán kiegyenliti azt az arányt, melyet én a valóságnál sokkal magasabb mértékben vettem fel?

Ez arányra nézve, ha már önök kényszeríté-
 nek rá, igyekezni fogok a t. ház kegyes engedelmé-
 vel most már én egy részletes számítást tenni. (Hall-
 juk!) És most, miután nem többé a 80 millió nagy
 túlzásnak kimutatásáról van szó, hanem arról, hogy
 tisztába jöjjünk azzal, mi lehet hát ezen az alapon
 hozzávetőleg egy a valószínűségnek, a mennyire lehet,
 megfelelő számítás mellett a teher-többlet: megte-
 szem a részletes számítást. Ekkor a kérdés így áll:
 ha felveszem, hogy Ausztriában a posztófogyasztás
 a lélekszám szerint kétakkora, mint nálunk, — és a
 mi néptünk életszokásai és viselete mellett ezt senki
 sem fogja túlzott számításnak vehetni — akkor már
 csak 30.000 mázsa esik ránk és ezen posztómennyi-
 séget az Apponyi Albert gr. által is elismert szak-
 értők nyilatkozatai alapján helyesnek állított arány
 szerint felosztva, a mely szerint a kallótlan posztó, hol
 egyedül van emelés, $\frac{2}{3}$ -át teszi a fogyasztásnak,
 tenne a mi fogyasztásunk ily cikkekből 33 ezer má-
 zsát. Ebből ismét a hivatkozott szakértők adatai
 alapján $\frac{3}{7}$ rész könnyű áru, mely 40 frtos emelés
 alá esik, $\frac{2}{7}$ rész tavaszi áru, mely 60 frtos emelés
 alá esik, $\frac{1}{7}$ rész nehéz áru, hol egyáltalán nincs eme-
 lés. Ha e tényezőket sokszorozni méltóztatnak, az
 egész teher-többlet 580 ezer frtot tenne ezen alapon,
 mihez a kifelejtett 52 000 frtot hozzáadva, ez fejezné
 ki ezen combináció mellett a teher-többletet.

És most már ezek után kérdelem, t. ház, hogy ha
 valaki ezen padokról oktatást nem fogad is el, —
 a mire nézve különben nekem sem hivatásom, sem
 kedvem — vajjon teljesen fölöslegesnek mutatko-
 zott-e azon rectificatio, melyet első beszédemben az
 érintett számítások ellen tettem és a mennyiben ezt
 a t. képviselő ur elégségesnek nem találta, ezuttal
 kiegészíteni tanácsosnak és talán megengedettnek is
 tartottam. De hát — és higgye meg nekem Apponyi
 Albert gr. t. barátom, hogy nem a köztünk főnnálló
 kis perpatvar folytatása végett, hanem az ügy érde-
 kében tartom szükségesnek helyreigazításaim folyta-

tását — nézzük, hogy az ezen tariffából az országra származó összes teher emelkedésére nézve általa felhozott számla kifogás nélkül való-e? (Halljuk! Halljuk!) Indittatva érzem magamat ennek megvizsgálására, mert a képviselő ur e számláját a javaslatokat kárhóztató oly erős szavak kíséretében mutatta be, melyekből kiderül, hogy nyomatékot helyez rá, s ajánlom e vizsgálat eredményét azon t. képviselő urak figyelmébe, a kik Apponyi gr. ide vonatkozó állításait szinaranynak vevén, oly lelkesen megtapsolták. (Halljuk! Halljuk!) A t. képviselő azt mondja, hogy egy szegényebb sorsu családnak — nem olyan, mely nyomorusággal küzd — az ezen tariffából eredő évi teher többlete 18—20 frtban fejezhető ki, mert kávéra 3, petroleumra 9, husra 3 és öltözékre 3 frttal többet fog ezután költeni, s ez a szállítóknak és kereskedőknek nyereségével együtt véve 20 frtot tesz. Elég legyen e számítás helytelenségére nézve csak annyit mondanom, hogy ha egy háztartásnak a kávé után származó tehertöbblete évenként 3 frtot tesz, annak a háztartásnak — minthogy a kávé vámjának emelése fontonként 4 krral terveztetik — naponként nem egészen, de majdnem $\frac{1}{4}$ vámfont kávé kell fogyasztania, (Nagy derűltség); annak a háztartásnak pedig, mely évenként 9 forinttal többet költene petroleumra — minthogy a petroleumnál a tervezett emelés fontonként $3\frac{1}{2}$ krajczárt tesz — naponként körülbelül $\frac{3}{4}$ font petroleumot kellene átlag télen nyáron égetnie. (Hosszasan tartó nagy derűltség.) Kérdem mindazokat, kik az ilyen viszonyokat, hacsak ballomásból is ismerik, vajjon az olyan háztartás anyagilag küzd e, mely naponként télen-nyáron $\frac{3}{4}$ font petroleumot éget és vajjon annak évenként 9 frt tehertöbblet nehezére fog-e esni? (Halljuk! Halljuk!)

A t. képviselő ur bővebb megnyugtatóására e számításához még egy másikat csatolok. Ez lesz a próba. (Halljuk! Halljuk!)

Ha a kávévámnak métermázsánként 8 fttal

tervezett emelése évenként három forintot tesz egy háztartásra, évenként 37.5, havonként 3.12 kgr. kávé esik arra a háztartásra. Petroleumban 100 kilo netto 6 frt 50 kr. emelést tesz. A 9 frtnyi teher-sőbbet megfelel 138 kilónak; esik e szerint egy hónapra 11.5 kilo = 23 font. Ily, a t. képviselő ur által jelzett háztartásokul a népszámlálás szerinti összes gyáros, iparos és kereskedők háztartását veszem és csak ezeknek consumtioját — az egész többi consumtiót nem is számítva — akkor 342.000 ily önálló gyáros, iparos és kereskedő levén, kávéban 256.000 vámmázsát kellene fogyasztaniok (Nagy derűtség.) s petroleumban 938.000 vámmázsát, (Nagy derűtség), pedig az önök által hitelesekül prätendált forgalmi adatok szerint — melyekről Mudrony képviselő ur azt mondta, hogy csak az az egy hibájuk, hogy kisebbek a valónál — 124 ezer mázsa kávé esik az egész ország minden osztályának összes consumtiojára, petroleumban pedig mintegy 372 ezer mázsa. És ebből kissé bajos fedezni a fentebbi 938 ezer mázsa szükségletet, és mi marad a többi fogyasztóra? (Nagy derűtség.)

Nem tréfa ez, t. ház. Mikor komoly férfiú a helyzet komolyságára figyelmezteti a házat s ilyenkor ezzel a számlával áll elő, akkor meg kell engednie, hogy a rectificátiót, mely ellen oly fenhangou méltóztatott minap tiltakozni, egy kissé még folytassam. (Halljuk! Halljuk!)

A mi a számla harmadik tételét, a húst illeti, komolyan hiszi-e valaki, hogy Magyarországon — mert hisz rólunk van a szó — a husnak ára drágább lesz azért, mert az Oroszországgal szemben fűnnálló általános tariffa fentartatik, mely egy ökör vámját 5 frtra teszi és a sertések vámját darabonként 1 frtről 2 frtra emeli? Ezen vámtételek az állatok mindkét csoportjánál tisztán fináncz-vámokat képeznek és hiszi-e valaki, hogy nálunk, kik szarvasmarhát és sertést — fogyasztásra nem hozunk be, hanem nagy mennyiségben viszünk ki: ennek folytán a hus

árának drágulása bekövetkeznék? (Helyeslés a középén.)

A mi a számla utolsó tételét, az öltözékeket illeti, ezekről is meg kell emlékezni, mert itt ütik ki magukat azok az incriminált posztó-szövetek, a melyeket a képviselő ur háztartásonkint 2—3 frtra tesz. Miután csak a kallott áruk vámja emeltetik, a téli szövetek pedig nem drágulnak, az átlagos csemlés 30 frtot tesz ki mázsánkint. Már most számítsunk kissé. 30 frt átlag 300 méterszövet teheremelkedést képvisel, mert vannak olyan szövetek, a hol 400—500 méter van 100 kilogrammban; három frt tehertöbbletre, melyet Apponyi Albert gróf egy háztartásra fölvesz, 30 méter esik. Egy öltönyre kell 2 méter. Az én t. képv. társam Apponyi Albert grófnak szegény családjá tehát, melyen az ő szive annyira megesett, a téli ruhákon kívül még körülbelül 12—15 öltönyt csináltathat magának. (Zajos derűtség.) Ugyan nem mondaná meg nekem a t. képv. ur, hol találná azt az anyagi gondokkal küzködő, sok szegény családot, a melynek ilyen a fogyasztási képessége? (Élénk derűtség.)

A mi a végeredményt illeti, az én t. barátom most már talán maga is elhiszi nekem, hogy a részére egy háztartásra készített 20 frt évi családi számla kissé nagyocska összeg. És bocsánatot kérek, még egyre kell figyelmeztetnem: beszédénck egy másik részében az egész tehertöbbletet, mely a fináncz-vámokból és az iparczikkekre tervezett vámokból Magyarországra esik, — 56¹/₂ millióra számította. Mikor ezt hallottam ugyanazon beszédben, szinte csodáltam a másik számítás tulzásai után az önmérsékletet itt, mert az általa bemutatott számla alapján csakugyan több is jöhetne ki. Mert ebből mi következik? Ha csak egy millió családot veszek is, mely az általa bemutatott 20 frt évenkinti tehertöbbletet fogja érezni, — és ennyit talán csak fölvehetek, mert hiszen ő csak a nagyon szerény háztartásokról szólt, azok pedig, a kik nem ennyire szerény háztar-

tást visznek, sokkal többet fogyasztanak, s így consumtiójuk pótolja azokét is, kik kevesebbet vagy alig valamit fogyasztanak, — akkor eredményképen 20 millió tehertöbbletnek kellene kijönni.

Ha mindez nem is lesz láthatóvá, de egy része, — mondjuk, — egy negyed része a termelők és közvetítők zsebében marad, mégis 15 millió frtot kellene látnunk. Hát hol felejtette az én t. barátom azon 10 millió forintot, a mely az ő számításaiból hiányzik, (Derülség) hogy én ez összeget honnan vegyem már most, nem tudom; talán tudja ő, a ki kiszámította. (Derülség.) És talán most már nem lesz szerénytelenség tölem, t. ház, ha ezek után azon reményemet fejezem ki, hogy a t. képviselő ur, a ki oly szigoruan censeál, mikor számításai egészen objective rectificálnak; ez ellen nem fog többé oly hűvel protestálni; s ha annyi igazságszeretete van, mint önérzete, melylyel tiltakozását hangoztatta: be fogja ismerni, hogy volt okom és jogom is e helyreigazítást akkor is, ma is, megtenni. (Élénk helyeslés és tetszés a középén.) És most, t. ház, még egy pár megjegyzést más irányban is. (Halljuk!)

Azt mondják a provisoriumról, hogy nincs mitől félni.

Szilágyi Dezső t. képviselő ur azzal vigasztal minket, hogy azért a monarchia sarkaiból még nem fordul ki, és bármi következék is be, nem lesz rosszabb azon állapotnál, melyet ezen egyezség teremtene.

Magam is hiszem, hogy a monarchia sarkaiból nem fog kifordulni, de hogy ezen vigasztalással már mindazt, a mit a multkor az izgalmak és bizonytalanságok permanentiájában való declarálásáról mondtam, meg van-e czáfolva? én nem találom. Valamint azt, hogy bármi következék is be, nem lesz rosszabb, mint az ezen egyezség által teremtendő állapot, az önök érvelésében bebizonyítva szintén nem látom.

Közbevetőleg legyen mondva, hogy a mint a

vita nőtt, úgy nőtt az évek száma is, melyekre a provisoriumot kilátásba veszik; a vita végén már 4—5 évi provisoriumról beszéltek.

Ha már ennyire mentek: még egy pár lépést, és meg lett volna a tiz év, és önök itt lehetnek. — (Szónok a miniszteri székekre mutat. Zajos derűtlenség a középén.)

Ugy látszik, kezdenek gyanakodni arra nézve hogy az új alapokon való egyezkedés egyhamar létre jön-e, és azért még mielőtt hozzá fognának a készületekhez, melyeket a határozati javaslatok indicálnak, szükségesnek tartanak egy ilyen latitudet fenntartani maguknak (Élénk derűtlenség.) Molnár Aladár t. barátom, a ki határozati javaslatát indokolván, újabb javaslatokat és a mostaniaknál jobbakat akar. Ennek elérését lehetőnek is tartja; elismerte azonban, hogy azt nem lehet épenséggel kijelölni, mi lesz a jobb, mert hisz kettőn áll a vásár.

Ez igen értékes elismerés és olyan igazságos embertől, mint az én igen t. barátom, mást nem is vártam, csak hogy mellőzve látom azt akkor, a mikor önök javaslatainkat bírálják. (Helyeslés a középén.) Ezen javaslatok hiányainak kijelölése nem elég; hiszen mi azon hiányokat elismertük, harmadfél éven át küzdöttünk, hogy orvosolhassuk és ha az érvekből oly hamar kifogytunk volna, higgyék meg, már az első hat hét alatt kapitulálnunk kellett volna. (Élénk helyeslés a középén.)

Előkészületeket kívánnak a t. képviselő urak adatok gyűjtésére, s azt mondják — mikép Szi-lágyi Dezső t. képviselő ur mondta — hogy a statisztikai adatok czéljából teendő intézkedések után vámsorompok nélkül is meg fogjuk tudhatni, mit fogyasztunk.

Épen ezt nem fogjuk megtudhatni. Hogy mennyit, azt ez uton valahogy megtudhatjuk; de hogy mit és mily értékűt, arra vám- és határszolgálatához hasonló berendezés nélkül rá nem jövünk. Es ha majd egy vagy két év múlva a zárvonat útján szer-

zett adatok alapján indulnának meg újra az alkudozások a másik féllel, azon kezdenők, hogy összevesznének a fölött, melyik félnek adatai hiányosabbak. (Helyeslés és tetszés a középén.)

De az adatokra nézve általában an tartozom egy nyilatkozattal. Somssich igen t. képviselő beszédében, melynek többi részére, bár sajnálom, azért nem válaszolok, mert az idő szorit, azt állította, hogy a magam adatait rontottam le és Szilágyi Dezső t. képviselő azt a kérdést vetette fel: mi lesz a kormány indoklásából, ha az adatok, melyekkel azt a kormány behintette, mind alaptalanok? Ezen oly sokat kárboztatott indokolásról az igazság érdekében meg kell említenem, hogy az hasábokon keresztül fejtegeti, hogy melyek a meg nem bizható adatok és hogy mely oknál fogva ilyenek. Az általam használt és biztosnak nyilvánított adatok a monarchia forgalmi adatai voltak; (Ugy van! a középén) ellenben azok, melyekről kimutattam, hogy nem alaposak, mert nem is lehetnek azok: a Magyarország és Ausztria közt fenforgó közbenső forgalom adatai. Simonyi Lajos báró t. képviselő ur védelmére a statisztikai hivatal tisztviselői én ellenemben bizonyára nem szorulnak. (Tetszés a középén). Én, a ki, mint a t. képviselő ur is, sokat buvárkodtam — mert hisz kötelességem — ez adatokban, vagyok az első, ki ezen tisztviselők páratlan ritka szorgalmát és érdemeit elismerem. Ámde ők azon eszközökkel dolgoznak, melyek rendelkezésükre állanak. Meg is mondtam, hogy ők nem bírnak más adatokat szerezni. Miért? Azért, mert a közlekedési vállalatok adatai, a melyek azon alapon készülnek, a hol valami leadatik, ez vétetik számításba, véghetetlenül gyarlók az árukategóriákat és az értékeket nem mutatják és nem mutathatják ki. Az adatok, melyek azon árukra vonatkoznak, melyeket a szállítók specifice megjelölnek, milyenek az állatok, gabona stb. bírnak értékkel; de, a ki ismeri az áruforgalom ezer meg ezer részletét, tudni fogja, hogy az árukategóriák ezer meg ezer nemének azon

adatai, melyek a szállítási följegyzések alapján az illető árúk megnevezése nélkül készülnek, a dolog természeténél fogva mit sem érnek. És ha ezen vitának, mint Apponyi Albert képviselő ur magát kifejezte, van egy halottja, és ez szerinte a statisztika erre az a válaszó, hogy a statisztikának csak azon része halott, mely a kereskedelmi bilanzok képében, (Helyeslés a középén.) nem általam, hanem a tudomány által régóta még ott is halottá van téve, hol a hivatalos apparatus a vámvonali szolgálat összes eszközével rendelkezik. (Helyeslés a középén.)

Ha ez így áll ott, akkor nálunk, hol az imént jelzett gyarló följegyzések alapján készülnek az adatok, volt-e szükség rá, hogy én tegyem halottá a forgalmi statisztika ezen részét, a ki egyebet nem tettem, mint kimutattam azt, hogy annak a más irányban nagyon becses materialének melyik része alapos, és melyik nem? Nem én ölöm meg a statisztikát, ki — az adatokat értem — kiválasztom a konkolyt a búzából és azt mondom: ez jó, ez nem jó. (Derűtség a baloldalon.) Ellenkezőleg, az öli meg a statisztikát, ki minden adatot hitelesnek kész elfogadni és hajlandó esküdni a rideg számokra, a nélkül, hogy azoknak értékét és az azokban rejlő szellemet vizsgálná. És mi, Lónyay Menyhért gr. és én, próbálgathatunk számításokat ez adatok alapján, bármily ovatossággal és szakértelemmel tegyük is azokat, az eredmény nem lesz megbízható és nem is fog egyezni soha, mert a számok közé vegyül egy harmadik factor, mely megbizhatatlanná teszi az eredményt, s ez biztos adat hiányában az individuális appreciatio minden árnyalatával. (Helyeslés a középén.) És ha t. képviselőtársam, Simonyi Lajos b. azt mondja, hogy én elindultam számokkal Lónyay Menyhért gr. ellen, ráülve a számok paripájára és azt, mikor visszatértem, agyonütöttem, arra el lehet mondani, hogy hiába! a t. képviselő ur élce is csak sántikáló hasonlatot producált; (Halljuk!) mert én nem indultam el azon számokkal gróf Lónyay ellen, hanem csak azt mutattam ki,

nők, mely azon részében, mely nekünk jutott, itt-ott szük és kényelmetlen: önök ezen épületet leronthatják hatalmuk egy szavával, ha helyébe jobbat, szebbet, jogos igényeinket teljesen kielégítőt vélnek tehetni. De vigyázzanak, nehogy ha lerontják azt és a jobbikat, a szebbiket kellő időben felépíteni nem tudnák, az esetleg beállható viharos időkben a jelenlegi hajlék nélkül is találjunk maradni, mely ha fényes jövőt nem ígér, ezen nehéz időkben menedéket enged. Mindenki köteles elfogadni a végzet kezéből azt, mit ez neki osztályrészzül szánt. Hogy mi az aurea popularis fényében sütkérezni nem indulunk, azt tudjuk, de megállunk helyünkön végig és állunk vagy esünk azzal, a mit feladatunkká tett a sors: ez egyességgel, mely nem tökéletes, mely minden jogos igényeinket ki nem elégíti, mely minden bajunkat nem orvosolja, mely ez idő szerint, a mai viszonyok közt, mégis jobb a rázkódtatásokat előidézhető teljesen bizonytalan kimenetelű újabb harczi állapotnál. (Zajos és hosszasan tartó éljenzés és taps a középén.)

DE BALLAGI GÉZA.

